

*Гулюк Світлана Олександрівна
студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність 013 «Початкова освіта»,
Рівненський державний гуманітарний університет*

*Науковий керівник:
Боровець Олена Віталіївна
к. пед. н., доцент кафедри
педагогіки початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Суттєві зміни, які відбуваються в системі вищої педагогічної освіти України, вимагають застосування інноваційних технологій, що забезпечать ефективність освітнього процесу та реалізацію вимог, які ставить нині суспільство до фахівця. Серед таких технологій – проєктна, яка забезпечує продуктивний зв'язок теорії і практики, сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх учителів та усіх її складових: уміння вчитися впродовж життя, комунікативної, методичної, громадянської, соціальної та інших.

У педагогічній науці та практиці ідеї проєктної діяльності досліджувалися з початку ХХ століття. Американський вчений Дж. Дьюї пропонував «будувати навчання на активній основі через діяльність учня відповідно до його особистого інтересу в цьому навчанні» [2, с. 78]. Його послідовник В. Кілпатрік розробив «метод проєктів», що дозволяв реалізовувати особистісно-діяльнісний підхід. Виокремившись із ідеї «вільного виховання», метод проєктів зазнав еволюційних змін і перетворився на невід'ємний компонент сучасної системи освіти [3, с. 4]. Рациональне поєднання теоретичних знань та практичного їх застосування через проєктну діяльність втілювалося в освітніх системах Бельгії, Великої Британії, Німеччини, Фінляндії та інших країн. Дослідженню сутності проєктних технологій, особливостей їх використання у освітньому процесі присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: Л. Бережна, В. Гузєєв, О. Коберник, О. Пехота, О. Пометун, Г. Селевко, С. Ящук та інші. Використання проєктних технологій сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх учителів, оскільки дає можливість організувати динамічний процес засвоєння знань, який веде до вдосконалення індивідуальних професійних якостей, накопичення професійного досвіду, що передбачає безперервний розвиток і самовдосконалення майбутнього педагога.

Професійна компетентність учителя – це актуальна проблема сьогодення, що активно обговорюється в наукових колах. Це поняття розглядається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність педагога ефективно виконувати професійні обов'язки. Діяльність учителя має бути спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання та виховання, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання, на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави [4]. Такі обставини змушують переглянути підходи щодо підготовки вчителів і звернути увагу на метод проєктів, який активно вивчався науковцями і довів свою ефективність у навчанні певних фахівців, формуванні їхньої професійної компетентності. Метод проєктів, в основі якого творчість є обов'язковою складовою, вже застосовувався у фаховій підготовці вчителів, і такі дослідження мали позитивні результати, що дає змогу зробити висновки про те, що проєктна діяльність є ефективним засобом формування професійної компетентності майбутніх учителів.

Процес виконання проєкту активізує креативне мислення, творчі здібності та сприяє самостійності студентів. Сучасні дослідники стверджують, що проєктна технологія є однією з інноваційних педагогічних технологій, що відповідає вимогам Національної доктрини розвитку освіти щодо переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, коли увага переноситься на процес набуття знань, умінь, навичок, життєвого досвіду, які трансформуються в компетенції [5, с. 153]. Проєктна діяльність – це спосіб продуктивного навчання, метою якого є не лише засвоєння суми знань і проходження освітніх програм, а й реальне використання, розвиток та збагачення власного досвіду, уявлень про світ [2, с. 80].

У сучасній науковій літературі зустрічаються різні підходи до визначення типів проєктів. Н. Наволокова пропонує таку класифікацію типів проєктів:

- творчі проєкти (передбачає максимально вільний і нетрадиційний підхід до оформлення результатів. Це можуть бути альманахи, театралізації, твори образотворчого або прикладного мистецтва, відеофільми);

- ігрові проєкти (передбачає використання ігрових технологій в проєктній діяльності);

- інформаційні проєкти (спрямований на збір інформації про певний об'єкт, явище з метою їх аналізу, узагальнення та представлення широкій аудиторії);

- практико-орієнтовані проєкти (націлений на професійні або соціальні інтереси самих учасників проєкту або зовнішнього замовника. Продукт визначений заздалегідь, може бути використаним у професійній діяльності);

- дослідницькі проєкти (за структурою нагадує справжнє наукове дослідження; включає обґрунтування актуальності обраної теми, висунування гіпотези з наступною її перевіркою, обговорення отриманих результатів. При

цьому використовують методи сучасної науки: експеримент, моделювання, опитування та інші) [2, с. 79-80].

Робота над проектом включає три етапи: підготовчий (визначення теми, завдань проекту; планування роботи; вибір способів збору інформації, методів аналізу, виду презентації, критеріїв оцінювання), практико-виконавчий (збір інформації; вирішення проміжних завдань; спостереження за об'єктами; проведення експериментів; робота з літературою; аналіз інформації; формулювання висновків; оформлення результатів; підготовка презентації), заключний (презентація результатів; самооцінка результатів (за визначеними критеріями); захист проекту). Кожен із етапів роботи над проектом передбачає виконання низки дій, які дають змогу розв'язати проблему мотивації, створити позитивну атмосферу навчання, навчити студентів застосовувати свої знання на практиці для розв'язання професійних або життєвих проблем, формувати ініціативність, самостійність, здатність приймати рішення тощо. У процесі проектної діяльності в майбутніх учителів формуються уміння та навички проєктування майбутньої педагогічної діяльності, здатність до нетипового розв'язання поставлених завдань, творчо-креативне мислення, розвиваються комунікативні здібності, готовність до співпраці й роботи у групі, що дозволяє майбутнім учителям здійснювати педагогічну діяльність на високому професійному рівні [1, с. 38].

Отже, метод проєктів є актуальним і перспективним видом навчання, тому що створює умови для розкриття творчого потенціалу студентів, підвищення їхньої мотивації, сприяє отриманню необхідних знань та умінь, розвитку інтелектуальних здібностей та формуванню професійної компетентності конкурентоспроможного фахівця XXI століття.

Список використаних джерел

1. Давидова С. В. Роль творчих проєктів у формуванні професійної компетентності сучасних учителів. *Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка в системі гуманітарного знання»*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 36-39.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н. Наволокова. Харків: Основа, 2011. 176 с.
3. Зазуліна Л. В. Педагогічні проєкти: науково-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Абетка – НОВА, 2006. 40 с.
4. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/legislation/law/2232/>.
5. Новикова Т. Д. Проектные технологии на уроках и во внеучебной деятельности. *Народное образование*. 2000. № 8-9. С. 151-157.